

**Arkivsak-dok.** 23/24153-1  
**Saksbehandler** Hilde Synnøve Lind

**Saksgang**  
Formannskapet 2023 - 2027  
Bystyret 2023 - 2027

**Møtedato**  
02.11.2023  
14.11.2023

**Sak nr.**  
96/23

## **Tilstandsrapport 2. tertial 2023**

---

### ***Innstillingssak.***

*Medsaksbehandlere:*

#### **Kommunedirektørens innstilling:**

1. Kommunedirektørens rapportering for 2. tertial 2023 tas til orientering.
2. Driftsbudsjettet endres i henhold til vedlegg 2 til saken.
3. Investeringsbudsjettet endres i henhold til vedlegg 3 til saken.

#### **Vedlegg:**

Tilstandsrapport 2. tertial 2023  
Endringer driftsbudsjett 2. tertial 2023  
Endringer investeringsbudsjettet 2. tertial 2023  
Vedtak til særskilt oppfølging - 2. tertial 2023

#### **Sammendrag:**

Tilstandsrapport for 2. tertial 2023 er kommunedirektørens tilbakemelding til de folkevalgte for de åtte første månedene i 2023. Det rapporteres på økonomi, mål og prioriterte tiltak i henhold til vedtatt handlingsplan og budsjett for 2023 – 2026.

Arbeidet med årsbudsjett for 2023 var særdeles krevende. Det var behov for å bruke 49,5 mill. kr av fond for å dekke opp en ubalanse mellom forventede inntekter og utgifter. Sarpsborg kommune ligger an til at resultatet ved årets slutt blir om lag som budsjettet. Et stort merforbruk i driften dekkes opp av lavere energiutgifter og økte inntekter, i hovedsak som følge av høyere nasjonal skatteinngang. Dersom resultatet for 2023 blir som budsjettet vil kommunens disposisjonsfond fortsatt bli tappet med om lag 49,5 mill. kr dette året.

Det ligger an til et stort merforbruk i de to største kommuneområdene, helse og velferd og oppvekst. Prognose for merforbruk for disse to kommuneområdene ved årets slutt er om lag 97,0 mill. kr. Driftsnivået er som tidligere år fortsatt for høyt sammenliknet med årsbudsjettet.

Det er anslått en merinntekt på om lag 61,2 mill. kr i kommunens frie inntekter og finansielle poster.

Det foreslås omfattende justeringer i driftsbudsjettet, i hovedsak for å tilpasse budsjettet til de inntekter og utgifter som nå er forventet.

Totalt foreslås det å avslutte 26 investeringsprosjekter. Det vurderes å flytte 91,8 mill. kr, fordelt på 19 investeringsprosjekter fra 2023 til handlingsplan 2024-2027. Dette beslutes ved behandling av handlingsplanen.

### **Utredning:**

Tilstandsrapport for 2. tertial 2023 er kommunedirektørens tilbakemelding til de folkevalgte for de åtte første månedene i 2023. Det rapporteres på økonomi, mål og prioriterte tiltak i henhold til vedtatt handlingsplan og budsjett for 2023 – 2026.

I tilstandsrapporten fremkommer at det er jobbet med mange prioriterte tiltak som ble vedtatt i handlingsplan 2023 – 2026 gjennom året.

### *Endringer i det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2023.*

Anslaget for skatt på inntekt og formue nasjonalt er oppjustert med 3,55 mrd. kr sammenliknet med skatteanslaget i revidert nasjonalbudsjett. Denne oppjusteringen påvirker kun kommunenes inntektsnivå i 2023 og ikke de kommende årene. Prisveksten for 2023 ser ut til å bli lavere enn anslått i revidert nasjonalbudsjett. Det skyldes blant annet lavere priser på energi og byggevarer. Denne nedjusteringen medfører en reduksjon i utgifter på om lag 3,2 mrd. kr for kommunesektoren, som også videreføres inn i 2024.

### *Økonomisk resultat*

Arbeidet med årsbudsjett for 2023 var særdeles krevende. Det var behov for å bruke 49,5 mill. kr av fond for å dekke opp en ubalanse mellom forventede inntekter og utgifter. Det ble heller ikke budsjettert med en avsetning til framtidig uforutsett inntektssvikt eller utgiftsvekst.

Sarpsborg kommune ligger an til at resultatet ved årets slutt blir om lag som budsjettert. Dette er etter at et stort merforbruk i driften veies opp av lavere energiutgifter og økte inntekter, i hovedsak som følge av høyere nasjonal skatteinngang. Dersom resultatet for 2023 blir som budsjettert, vil kommunens disposisjonsfond fortsatt bli tappet med om lag 49,5 mill. kr dette året.

Det ligger an til et stort merforbruk i de to største kommuneområdene, helse og velferd og oppvekst. Prognosen for merforbruk ved slutten av året for disse to kommuneområdene er om lag 97,0 mill. kr. Driftsnivået er som tidligere år fortsatt for høyt sammenliknet med årsbudsjettet. Dette er til tross for at det i budsjettet for 2023 ble det lagt inn store styrkninger for å få et realistisk budsjett.

Utgiftene til energi ligger an til å bli 40 mill. kr lavere enn budsjettert når selvkostområdene (vann, avløp, renovasjon og feiing) holdes utenfor. Samlet viser prognosen for alle kommuneområdene (eksklusiv selvkostområdene) et merforbruk på 60,9 mill. kr.

Det er anslått en merinntekt på om lag 61,2 mill. kr i kommunens frie inntekter og finansielle poster. Hovedårsaken til økningen i frie inntekter er økt rammetilskudd, økt statstilskudd til flyktninger og ressurskrevende tjenester.

|                              |                 |
|------------------------------|-----------------|
| Endring frie inntekter       | 60,0 mill. kr   |
| Endring finansposter         | 1,2 mill.kr     |
| Merforbruk i kommuneområdene | - 60,9 mill. kr |
| Samlet netto                 | 0,3 mill. kr    |

|                                          | Regnskap<br>per 2. tertial | Rev.<br>Budsjett<br>2023 | Regnskaps-<br>prognose<br>31.12 | Prognose<br>avvik<br>31.12 | Prognose<br>avvik i %<br>av budsjett |
|------------------------------------------|----------------------------|--------------------------|---------------------------------|----------------------------|--------------------------------------|
| Alle tall i 1 000 kr                     |                            |                          |                                 |                            |                                      |
| Skatt på inntekt og formue               | -1 061 539                 | -1 729 096               | -1 713 646                      | -15 450                    | -1 %                                 |
| Ordinært rammetilskudd                   | -1 450 998                 | -2 145 500               | -2 193 450                      | 47 950                     | 2 %                                  |
| Skatt på eiendom                         | -190 287                   | -257 000                 | -257 000                        | 0                          | 0 %                                  |
| Konsesjonskraftinntekter                 | -12 324                    | -21 500                  | -21 500                         | 0                          | 0 %                                  |
| Statstilskudd flyktninger                | -49 147                    | -98 200                  | -112 200                        | 14 000                     | 14 %                                 |
| Kompensasjonstilskudd                    | 0                          | -6 500                   | -10 000                         | 3 500                      | 54 %                                 |
| Ressurskrevende tjenester                | -4 634                     | -99 600                  | -109 600                        | 10 000                     | 10 %                                 |
| <b>Sum frie disponible inntekter</b>     | <b>-2 768 929</b>          | <b>-4 357 396</b>        | <b>-4 417 396</b>               | <b>60 000</b>              | <b>1,4 %</b>                         |
| Renteinntekter og utbytte                | -94 992                    | -126 500                 | -134 300                        | 7 800                      | 6 %                                  |
| Renteutg., provisjoner, andre finansutg. | 86 292                     | 225 400                  | 217 400                         | 8 000                      | 4 %                                  |
| Avdrag på lån                            | 0                          | 203 000                  | 217 600                         | -14 600                    | -7 %                                 |
| <b>Netto finansinntekter/-utgifter</b>   | <b>-8 700</b>              | <b>301 900</b>           | <b>300 700</b>                  | <b>1 200</b>               | <b>0 %</b>                           |

Inntekter fra skatt- og rammetilskudd ble ved 1. tertialrapport oppjustert med 67,1 mill. kr. Dette med bakgrunn i revidert nasjonalbudsjett 2023, der kommunene ble kompensert for en høyere lønns- og prisvekst enn det som ble lagt inn i statsbudsjettet for 2023.

Nye prognoser fra statsbudsjettet tilsier nå om lag 32,5 mill. kr mer i inntekter for 2023 for Sarpsborg kommune utover oppjusteringen etter 1. tertial. Det ligger an til en økning i rammetilskuddet med 48 mill. kr og en nedgang i skatteinntektene med 15,5 mill. kr. Skatteutjevningen kommer som en del av rammetilskuddet.

Det er ikke foretatt en ny årsprognose for selvkostområdene. Ved inngangen til året lå kalkylerenten på 3,68%. Prognosen per 25.09.2023 er 4,46%. Kalkylerenten benyttes ved beregning av gebyrene, og en økning i renten vil bidra til at gebyrene øker.

#### Resultat kommuneområder

|                      | Alle tall i 1.000 kr       |                       |                            |                        |                       |
|----------------------|----------------------------|-----------------------|----------------------------|------------------------|-----------------------|
| Kommuneområde        | Regnskap per<br>2. tertial | Rev. Budsjett<br>2023 | Prognose for<br>årsforbruk | Prognose<br>avvik i kr | Prognose<br>avvik i % |
| Helse og velferd     | 1 376 262                  | 2 122 746             | 2 197 475                  | -74 729                | -3,5 %                |
| Oppvekst             | 849 321                    | 1 343 174             | 1 365 474                  | -22 300                | -1,7 %                |
| Samfunn              | 48 311                     | 129 808               | 129 508                    | 300                    | 0,2 %                 |
| Organisasjon         | 95 555                     | 144 869               | 143 419                    | 1 450                  | 1,0 %                 |
| Teknisk              | 130 084                    | 288 223               | 241 293                    | 46 930                 | 16,3 %                |
| Teknologi og endring | 51 417                     | 76 777                | 79 377                     | -2 600                 | -3,4 %                |
| Kommunedirektør      | 6 524                      | 14 622                | 14 622                     | 0                      | 0,0 %                 |
| <b>Sum</b>           | <b>2 557 474</b>           | <b>4 120 219</b>      | <b>4 171 168</b>           | <b>-50 949</b>         | <b>-1,2 %</b>         |

Samlet driftsramme for kommuneområdene i 2023 utgjør 4,1 mrd. kr. Samlet prognose for kommuneområdene er et netto merforbruk på 60,9 mill. kr. Selvkostområdene er da holdt

utenfor. Netto merforbruk er dempet som følge av 40 mill. kr i mindreforbruk til energi innen kommuneområde teknisk.

Innenfor helse og velferd er det barnevern, helse, rus og psykisk helse samt boveiledningstjenesten som står for hovedtyngden av merforbruket.

I kommuneområde oppvekst er det i hovedsak grunnskolene som ligger an til et merforbruk. Hafslund ungdomsskole, der det har vært store utfordringer, står for omtrent halvparten av skolens merforbruk. Et flertall av de øvrige skolene driver tilnærmet i samsvar med budsjett.

Mindreforbruket i kommuneområde teknisk skyldes vesentlig lavere utgifter til energi enn budsjettet.

#### *Medarbeiderresultater*

Sykefraværet ved utgangen av 2. tertial 2023 for hele kommunen er på 9,3 %.

Tabellen nedenfor viser en oversikt over ansatte med delte og midlertidige stillinger, og gjennomsnittlig stillingsstørrelse.

|                                               | 2022   | 1.tertial<br>2023 | 2.tertial<br>2023 |
|-----------------------------------------------|--------|-------------------|-------------------|
| Antall medarbeidere med stilling under 40%    | 444    | 434               | 540               |
| Andel midlertidig ansatte – av totalt ansatte | 4,9 %  | 4,9 %             | 3,7 %             |
| Gj.snitt stillingsstørrelse i kommunen        | 86,1 % | 86,2 %            | 82,8 %            |

Det er knyttet noe usikkerhet til kvaliteten på rapporteringen knyttet til gjennomsnittlig stillingsstørrelse. Dette vil kommunedirektøren undersøke nærmere.

#### *Endringer i driftsbudsjettet*

Det foreslås å justere budsjettet med forventede besparelser og økte inntekter på totalt 133,15 mill. kr, og tilsvarende økning av utgifter. Kommunedirektøren foreslår at det gjøres følgende endringer i driftsbudsjettet for 2023:

Rammetilskuddet økes med 47,95 mill. kr og skatteinntektene reduseres med 15,45 mill. kr. Overføringen økes etter oppdaterte prognoser som ble presentert ved framleggelse av statsbudsjettet 6. oktober.

Flyktningetilskuddet justeres opp med 14 mill. kr som følge av flere flyktninger fra blant annet Ukraina.

Utgiftene til energi er lavere enn budsjettet og justeres ned med 40 mill. kr.

Budsjettet til NAV styrkes med 4 mill. kr som følge av økte satser for økonomisk sosialhjelp som ble oppjustert ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett.

Det er budsjettet med midler til rehabilitering av St. Olavs voll i 2023. Før midlene utbetales skal det fremmes en sak til formannskapet. Den politiske saken legges først frem i 2024 og midlene foreslås innarbeidet i budsjettet for 2024.

Det er budsjettet med 4 mill. kr fra næringsfondet til områderegulering av stasjonsområdet og Rosenkrantz gate i 2023. Prosjektet er finansiert av tilskuddsmidler og bruk av

kommunens næringsfond. Prosjektet er forsinket og det foreslås derfor at midlene tilbakeføres næringsfondet og innarbeides på nytt i budsjett for 2024.

Det er samlet sett et merforbruk i skolene. Rammen justeres opp med 21 mill. kr. Merforbruket i grunnskolene skyldes i hovedsak økte utgifter til bemanning for elever med rett til spesialundervisning og styrking av voksentetthet, samt tilrettelegging i skolemiljøet for enkeltelever knyttet til opplæringslovens kapittel 9a, elevene sitt skolemiljø.

Virksomhet kompetansesenter rus og psykisk helse har et stort merforbruk. Manglende lønnsmidler etter bortfall av statlige tilskuddsmidler er hovedårsak til merforbruket. Det legges inn en styrkning på 6,5 mill. kr som tilsvarer forventet merforbruk.

Boveiledningstjenesten styrkes med 28 mill. kr. Tjenesten ligger an til et samlet merforbruk som skyldes stor økning i bemanningsbehov grunnet tvangsvedtak med definerte krav til bemanning, nye brukere og økning i brukerbehov.

Virksomhet forvaltning og utvikling styrkes med 3,5 mill. kr. Merforbruk i virksomheten skyldes i hovedsak økte utgifter til omsorgsstønad. Det er også et merforbruk på avlastningstjenester og overliggerdøgn i spesialisthelsetjenesten.

Budsjettet til barnevernet ble styrket med 11 mill. kr ved behandlingen av tilstandsrapport for 1. tertial. Det ligger an til et ytterligere merforbruk, og virksomheten styrkes med ytterligere 20 mill. kr. Årsakene til merforbruket er blant annet økte lønnsutgifter på grunn av flere barn i fosterhjem, flere støttekontakter/avlastere, og høye utgifter til kjøp av tiltak fra staten og fra private.

Fylkeskommunen oppjusterte sine priser 1. juni for skoleskyss. Kombinert med flere gjesteelever og barnehagebarn i andre kommuner har det medført en økt utgift for virksomhet oppveksttjenester på 3,5 mill. kr. Virksomhetens ramme oppjusteres med tilsvarende beløp.

Tilskuddet til private barnehager ligger i direktør oppvekst sitt budsjett. Tilskuddet er beregnet til å bli 5 mill. kr lavere enn opprinnelig, og budsjettet justeres tilsvarende lavere.

I tillegg justeres ramme for følgende:

- Sarpsfossen skole justeres opp med 1 mill. kr. Det ligger an til et merforbruk etter økning i antall elever.
- Kommuneområde teknologi og endring justeres opp med 0,96 mill. kr, som følge av økning i utgifter til lisenser.

#### *Endringer i investeringsbudsjettet*

Totalt foreslås det å avslutte 26 investeringsprosjekter. Samlet mindreforbruk på prosjektene som avsluttes er 16,9 mill. kr. Deler av mindreforbruket skyldes at prosjekter på til sammen 8 mill. kr ikke igangsettes. Det gjelder:

- Hjemmetjenester Kruseløkka 2 mill. kr
- Ombygging Tingvoll og Hannestad til felles dagsenter på Tingvoll 2 mill. kr
- Vann Olav Haraldssons gate Fritznerbakken 3 mill. kr
- Avløp, tineutstyr 1 mill. kr

Det foreslås å ikke starte opp prosjektene med Kruseløkka, Tingvoll og Hannestad da investeringene blir for høye i forhold til de mulige innsparingene. Det ble fremmet som tiltak i Bærekraft 2030.

«Vann Olav Haraldssons gate» er ikke startet opp. Det foreslås at dette sees i sammenheng med utviklingen av «Pappenområdet».

Tineutstyr i avløpsområdet avsluttes da det ikke lenger er behov for investeringen.

Det foreslås å tilleggsbevilge 1,4 mill. kr til oppgradering av middelalderkirkene Skjeberg og Ingedal. Det foreslås 3,5 mill. kr. til regulering og prosjektering av boligområde og næringspark Kløvningsten, og 0,2 mill. kr til et nytt lekeapparat (zipline) ved Alvimhaugen barneskole. Bevilgningen til lekeapparatet vil dekkes inn med tilskudd fra Sparebankstiftelsen DNB (0,15 mill. kr) og FAU Alvimhaugen barneskole (0,05 mill. kr.).

Det vil ved behandling av handlingsplan 2024-2027 bli vurdert å flytte 91,8 mill. kr, fordelt på 19 investeringsprosjekter, fra 2023 til senere år. Låneopptak reduseres med 84,2 mill. kr og merverdiavgiftskompensasjon reduseres med 7,6 mill. kr. Totalt utgjør dette 91,8 mill. kr.

En oversikt over investeringsendringene finnes i eget vedlegg til saksfremlegget.

### **Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:**

#### Økonomi:

Det vises til tilstandsrapport for 2. tertial 2023

#### Miljø:

Det vises til tilstandsrapport for 2. tertial 2023

#### Folkehelse:

Det vises til tilstandsrapport for 2. tertial 2023